

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av takvirke på Örtofta slotts källare

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av takvirke på Örtofta slotts källare*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:36). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

30 mars 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:36
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV TAKVIRKE PÅ ÖRTOFTA
SLOTTETS KÄLLARE

Uppdragsgivare: Anders Ödman, Gamla vägen 12 24491 KÄVLINGE

Område: Lund - Eslöv Prov nr: **78620-628** Antal borrhövar: 9

Dendrokronologiskt objekt: Källaren, rummet innanför högra porten

Resultat:

Dendro nr:	ProvNr; Taklag T fr Syd Bärlina B Takbjälke Tb i trapphuset	Träd- slag	Antal ÅR; 1 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Mer vågad datering eller precisering av fällningstid; bedömt groddå eller egen- ålder ± 20
78620	T* trapphus	Ek	85;2	Sp (2), ej W	1329	E 1336	1337-1351; 1220
78621	T 4	Ek	139	Sp 1 ej W	1408	1417-1431	; 1230
78622	B	Ek	77	Nära Sp	1458	1468-1488	; 1350
78623	T 3	EK	158	Sp 1+c15 W	1405	1417-1423	(1418-1422); 1220
78624	T 5	Ek	172;2	Sp 24, W	1419	V 1419/20	; 1210
78625	T 1 el 2	Ek	89	Sp 1,5, ej W	1405	1413-1427	1418±3; 1350
78626	Tb 3	Tall	45;2	Sp 30, ej W	(1711)	(1721-1761)	(V 1748/49); 1620
78627	Tb 2	Tall	34;2	Sp 8, ej W	Ej datering	-	;100 ÅR
78628	Tb1	Tall	93	Sp 56, W	(1748)	(V 1748/49)	; 1630

Resultatuppgifter inom parentes uppfyller inte de kriterier vi ställer på en säker datering.

Kommentarer till resultattabell

Taklag, prov 78620-78625, ej 78622

Undantaget prov 78620 är samtliga taklagstimmer avverkade omkring **vinterhalvåret 1419/20**.

Prov 78624 visar denna datering utan felmarginaler (provet som fotograferades i köket), övriga prover täcker denna tid med små felmarginaler. Vidare korsdateras samtliga prover väl sinsemellan (även 78620) och dateras väl mot en lokal kronologi. Proveniensen är således lokal.

Ekbjälken i trapphuset, prov 78620, ingår måhända inte i taklaget*. Dess yttersta årsring dateras till 1329. Jag bedömde i fält att provet är taget i eller nära splinten. Denna och observationen under mikroskop (om två årsringar i splinten) är inte helt säkert. Virket kan således vara avverkat (mycket) **efter 1336** men mest troligt är den avverkad någon gång under åren 1337-1351.

De flesta groddåren för ekarna dateras till de första årtiondena på 1200-talet. En tydlig tillväxtminskning inträffa på några av träden i relativt unga år, 60-80 år. De är dock inte samtida, prov 78620 år 1304, prov 78624 år 1269. En tolkning kan vara att de hamlas eller råkar ut för något annat liknande trauma.

Bärlina, prov 78622

Denna är avverkad **1468-1488**. Dess proveniens är tydligt avvikande från taklagets virke. Bästa förslaget är nordöstra Skåne till Blekinge. Bäst dateras den mot ekvirke i Ronneby kyrka (Heliga Kors kyrka), vars fångstområde är ganska stort.

Trapphus takbjälkar av furu, prov 78626-78628

Trots att virket var lättåtkomligt var det synnerligen svårt att få ut intakta prover. Detta bidrog till en inte helt säker datering, vinterhalvåret 1748/49. Proveniensen Skåne eller angränsande landskap.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginale som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Texten ovan beskriver kolumnen längst till höger.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891